

Uzasadnienie przyznania Nagrody im. Ks. Stanisława Musiała

profesorowi Janowi Błońskiemu

w kategorii: za twórczość promującą dialog chrześcijańsko-żydowski i polsko-żydowski.

Profesor Jan Błoński (Warszawa 1931) jest emerytowanym profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, jednym z najwybitniejszych współczesnych historyków literatury, a także znakomitym krytykiem, eseistą i tłumaczem. Za swoją działalność na tych polach zdobył wiele nagród oraz wyróżnień.

Nie mniej ważną aktywnością profesora Błońskiego jest jego działalność organizacyjna i intelektualna na rzecz poprawy relacji polsko-żydowskich oraz rozwoju badań nad historią Żydów w Polsce. Od początku lat osiemdziesiątych XX wieku, kiedy na Uniwersytecie Jagiellońskim zaczęto wprowadzać wykłady dotyczące historii Żydów i relacji polsko-żydowskich, profesor Błoński czynnie w tych działaniach uczestniczył. Od 1984 roku (pierwsza konferencja w Oxfordzie) brał udział w konferencjach i spotkaniach polskich i żydowskich naukowców oraz intelektualistów, które doprowadziły do powstania rocznika „Polin. A Journal of Polish-Jewish Studies”. Profesor Jan Błoński jest od początku członkiem Rady Naukowej Polinu. Konferencja w Oxfordzie w 1984 roku przyczyniła się do powstania wielu nowych inicjatyw mających na celu poprawę relacji polsko-żydowskich, w których czynnie uczestniczy profesor Błoński – był on członkiem Rady Naukowej Międzywydziałowego Zakładu Historii i Kultury Żydów w Polsce UJ (od 2000 Katedra Judaistyki UJ), jest także współzałożycielem i przewodniczącym Rady Fundacji Judaica.

Poprzez swoje wykłady, artykuły i eseje profesor Błoński stał się orędownikiem nowego podejścia do dziejów relacji polsko-żydowskich. Artykuł „Biedni Polacy patrzą na getto” opublikowany w „Tygodniku Powszechnym” w 1987 roku stał się impulsem do narodowej dyskusji na temat moralnej odpowiedzialności Polaków za los Żydów w czasie Holokaustu. Z całą pewnością jest to najważniejszy tekst ostatniego ćwierćwiecza. Artykuł ten tłumaczony i wydawany w wielu językach przeniósł tę debatę poza granice Polski (np. „Polin”, 1987; „Les Temps Modernes”, 1989; „My Brother’s Keeper? Recent Polish Debates on the Holocaust” red. A. Polonsky, 1990). Niekonformistyczne, szczere i pełne przekonania tezy profesora Błońskiego stały się platformą do otwarcia nowego rozdziału w relacjach polsko-żydowskich. Także inne artykuły profesora Błońskiego są ważnym wkładem w dyskusję na temat odpowiedzialności moralnej i stosunku Polaków oraz chrześcijan do Zagłady Żydów, przykładem jest wykład z 1988 roku: „Polak-katolik i katolik-Polak. Nakaz ewangeliczny, interes narodowy i solidarność obywatelska wobec zagłady getta warszawskiego” oraz wypowiedź na konferencji w Jerozolimie w 1988 roku „Myśleć przeciw własnemu komfortowi”. Ważnym aspektem naukowej działalności profesora Błońskiego są jego pionierskie artykuły dotyczące udziału Żydów w literaturze polskiej” „Autoportret żydowski, czyli o żydowskiej szkole w literaturze polskiej” (1981) oraz „Świat jako Księga i komentarz” (1993). Pisał także o obrazie Żydów u Prusa i Żeromskiego (1988). W 1996 roku Wydawnictwo Literackie wydało wszystkie wspomniane teksty pod wspólnym tytułem: „Biedni Polacy patrzą na getto”.

Poprzez swoją działalność intelektualną i naukową profesor Jan Błoński stał się sumieniem wielu Polaków. Atakowany często za swoje poglądy powtarzał, że „w naszym

stosunku do żydowsko-polskiej przeszłości winniśmy ... przestać się bronić, usprawiedliwiać, targować. Podkreślać, czego nie mogliśmy zrobić za okupacji czy dawniej. Zrzucić winę na uwarunkowania polityczne, społeczne, ekonomiczne”. Teksty profesora Błońskiego są kamieniami milowymi na drodze do normalizacji relacji polsko-żydowskich, ale jednocześnie uświadamiają nam dzisiaj jak wiele mamy jeszcze do zrobienia. Profesor Błoński był blisko związany z patronem naszej nagrody, i wydaje się, że ich ideały pozostają wspólnymi.

Uzasadnienie przyznania Nagrody im. Ks. Stanisława Musiała

Miastu i Gminie Chmielnik

w kategorii: za inicjatywy społeczne promujące dialog chrześcijańsko-żydowski i polsko-żydowski.

Miasto i Gmina Chmielnik reprezentowane przez

- Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik - Jarosław Zatorski
- Księdza proboszcza parafii Chmielnik - Franciszek Siarek

Chmielnik jest niezwykłym przykładem miasteczka w południowej części województwa świętokrzyskiego, które choć niewielkich rozmiarów (ok. 4 tys. mieszkańców) działa bardzo aktywnie na rzecz wszechstronnego rozwoju i podnoszenia jakości i kultury życia Chmielniczian i mieszkańców całej gminy. Władze miasta poświęcają bardzo wiele uwagi (oraz czasu i środków) pamięci o chmielnickich Żydach, poznawaniu i celebrowaniu kultury żydowskiej, jak również budowaniu i kontynuowaniu dialogu chrześcijańsko-żydowskiego.

Miasto Chmielnik z inicjatywy burmistrza Jarosława Zatorskiego w 2003 roku zainaugurowało i corocznie organizuje „Spotkania z kulturą żydowską” angażujące mieszkańców miasteczka i okolic. W kolejnych latach do Chmielnika dołączały Szydłów, a także Pińczów i Działoszyce. IV Spotkania z Kulturą Żydowską (2006) odbywały się pod hasłem „Śladami Żydowskich Miasteczek”, upamiętniając kulturę charakterystycznych dla tego regionu sztetli żydowskich. Jednym z najbardziej entuzjastycznie przyjmowanych są występy chmielnickiej szkolnej grupy tańca żydowskiego oraz zespołu *Chmielniker* grającego muzykę klezmerską.

Władze i mieszkańcy Chmielnika od wielu lat utrzymują intensywne kontakty z dawnymi żydowskimi współobywatelami. Obie grupy współpracują nad lokalnymi projektami – m.in. w ramach Spotkań z Kulturą Żydowską, przy renowacji cmentarza żydowskiego i synagogi, organizacji spotkań i edukacji o historii Żydów. O jakości i prężności tychże kontaktów świadczą nie tylko kolejne zakończone sukcesem działania, ale również fakt, że mieszkańcy doceniają wkład Żydów w budowanie współczesnego miasta i wyrazili to m.in. wybierając Majera Małego (mieszkającego na stałe w Izraelu) „Chmielniczanie Roku 2006”.

Z inicjatywy Burmistrza Miasta, dzięki pracy lokalnych historyków i przy aktywnym udziale mieszkańców Chmielnika, przygotowano i opublikowano w języku polskim i angielskim publikacje poświęcone historii Żydów w Chmielniku - polską Księgę Pamięci o żydowskich mieszkańcach miasta. We wstępie do tejże publikacji znalazły się znamienne słowa Jarosława Zatorskiego: *Chcę bardzo aby czytelnicy odebrali tę książkę przede wszystkim jako wysiłek zachowania w pamięci pokoleń Żydów tworzących wspólnie z Polakami*

nasz ukochany Chmielnik. (Marek Maciągowski, Piotr Krawczyk, *Żydzi w historii Chmielnika*, Kielce 2006).

We wszystkich wymienionych powyżej inicjatywach, jak również w szeregu innych działań edukacyjnych na rzecz dialogu chrześcijańsko-żydowskiego, bierze aktywny udział Parafia Rzymskokatolicka w Chmielniku na czele z księdzem Franciszkiem Siarkiem. Kościół Parafialny służy często jako miejsce spotkań z dawnymi żydowskimi mieszkańcami miasta. Ksiądz proboszcz współpracuje również z młodzieżą Chmielnika i pozostałych miejscowości na terenie Parafii w zakresie działań o charakterze ekumenicznym, a także wydarzeń kulturalnych.

Przykładem podsumowującym niezwykłą postawę chmielnickich władz świeckich i duchownych niech będzie fragment przemówienia ks. Prof. Romualda Jakuba Wekslera – Waszkinela wygłoszonego w Chmielniku w 2006 r.: *Dziękuję bardzo serdecznie panu Burmistrzowi za zaproszenie , a księdzu Proboszczowi, za to, że pozwolił mi stanąć przy ołtarzu... Ale - czy to nie jakaś pomyłka, aby Spotkania z Kulturą Żydowską rozpoczynać Mszą świętą ???*. *Nie, najmilsi, to nie pomyłka. To nie jest też rzeczywistość do której już zdołaliśmy się przyzwyczać. To jest bowiem coś nowego, to realizacja nauczania Soboru Watykańskiego II, zwłaszcza wsłuchanie się w słowa papieża Jana Pawła II - naszego Papieża.[...] W programie Czwartych Spotkań z Kulturą Żydowską, który otrzymałem, organizatorzy napisali, że Msza święta ma być odprawiona w intencji Żydów - „starszych braci chrześcijan”. Cóż znaczy ta intencja ? Za kogo się modlimy, za żywych czy zmarłych? Za jednych i drugich!*